

PROF: MARGARITA LEDO ANDIÓ
Graduada en Periodisme,
Escola Oficial de Periodisme
Barcelona, 1973.

Llic. i Dra. en CC de la Informació (Periodisme)
U.A.B., 1981 i 1986.

DEPARTAMENT DE COMUNICACIÓ
ÀUDIO-VISUAL, PUBLICITAT I
DOCUMENTACIÓ.

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIUS:

1. *Prensa e Galeguismo. Da prensa galega do XIX ao primeiro periódico nacionalista* Ensaio. Sada (A Coruña), Ediciós do Castro.
2. *Foto-xoc e xornalismo de crise* Ensaio. Sada (A Coruña), Ediciós do Castro.
3. "Os intelectuais republicanos, a súa prensa e o caso galego", en *Grial. Revista galega de cultura*, xullo-agosto-setembre 1987. 272-287.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES:

1. Professora de "Comunicação e Cultura de Massas". Faculdade de Letras, Universidade do Porto.
2. Directora de *A Nosa Terra*, periódico galego semanal. Santiago de Compostela, 1977-1980.
3. Disseny de models de premsa a: *A Nosa Terra* (Santiago), *Escrita* (Vigo), *Adiante* (Vigo), *Festa da palabra silenciada* (Vigo).

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA:

Els apartats principals són: Disseny i Maquetació en el procés de producció de la premsa escrita; tècniques d'ordenació, valorització i interacció dels materials informatius; l'edició i les seves variables tecnològiques: sistemes de Composició i Impressió; i perspectiva històrico-teòrica del desenvolupament de les Arts Gràfiques fins a l'actual fase tecnològica, així com les repercussions en la realització de la premsa escrita.

PROF.: JOSEP M. ORTA
CARLOS PEREZ DE ROZAS
JOSEP ROVIROSA
MIQUEL VILLAGRASA

DEPARTAMENT DE COMUNICACIÓ
ÀUDIO-VISUAL, PUBLICITAT I
DOCUMENTACIÓ.

TEMARI

1. *Disseny i Maquetació en el procés de producció de la Premsa:*
La Forma com a Comunicació: canvi de rol per als components gràfics de la premsa. Condicionaments tècnics, socials i culturals. Per un periòdic: la maquetació com a esquema d'operacions necessàries. Les primeres seccions de Compaginació a l'EE, la seva evolució. Influència d'altres àrees d'expressió en el disseny de la premsa escrita, crisi d'arquetipus i noves tendències. El "Redisseny".
2. *Els Tipus: origen i morfologia:*
Parts dels Tipus. Les lletres: cossos, alçada "X", ascendents i descendents. Fonts. Taules tipogràfiques de composició. Mesures dels Tipus per a plom, fotocomposició i composició electrònica. Unitats "EM".
3. *Sistemes de Mesures Tipogràfiques:*
El punt Didot i el punt Pica. El tipòmetre. Aplicacions al càlcul de la Superfície d'impressió, amplades, espaiats, interlinies, alçada, cossos. Mesures tipogràfiques a la premsa de Barcelona.
4. *Els Caràcters tipogràfics:*
Les variables d'inclinació, traç, terminals. Fases en l'evolució formal dels caràcters: Les classificacions de Thibaudeau, Vox, Atypi, DIN, Novarese, Jacno, Alexandrini. Els catàlegs. Canvis tècnics i nous models.
5. *Preparació dels originals:*
Preparació dels textos. Normes de correcció d'estil gràfic. Càlcul d'extensió. Referències d'espai a la Pauta i elaboració de "planilles". Selecció de caràcters y codificació.
6. *Textos i Llegibilitat:*
Amplades de composició estàndard i variacions per la identificació d'específics. Justificats o composició lliure. Capitulars. Sumaris. El procés de lectura: punts d'ancorament i lectura selectiva. Caràcters i Llegibilitat. Normes per la Llegibilitat.
7. *Recursos Tipogràfics:*
Classificació funcional: ordenació, separació, valoració de materials. Tipologia: filets, quadrats, fons, trames, contratipus. Variacions formals: llis vs. fantasia. Els Blancs. Marcat i modificacions en la codificació de materials. Suports i sistemes de reproducció. Els específics: senyals de continuació, identificació, tabulació, etc...
8. *Els Titulars:*
Estils i tractament gràfic. Elements de Titulació: avanttítols, títols, subtítols, sumaris i destacats. Funció d'atenció, fixament i valoració: relació amb les dimensions, traç, i disseny dels caràcters. Disposició de Titulars. Llibre d'estil i cèl.lula de Titulació: columnes-cos-línies-pàgina. Ajustament i Codificació.

9. *La Imatge en Premsa:*
Components de la Imatge. Evolució històrico-tècnica: usos i suports per a la imatge de Premsa. La Imatge fotogràfica com a gènere: El Fotoperiodisme. Relació Text-Imatge. Les Il·lustracions: ornaments vs. representació. Dibuixos, vinyetes i caricatures.
10. *Tractament d'Imatges:*
Procés de connotació dins la imatge i tècniques de dramatització: contrast, enquadrament, plànols. La manipulació d'imatges: muntatge, collage, retocs, tall, modificacions, siluetejats. Elements d'informació visualitzada: mapes, gràfics, quadres, Infografisme.
11. *Preparació d'Imatges per Edició:*
Dimensionat i normes de marcat: superfície útil i proporcions. Tractament de reproducció: directes i plomes. Identificació de documents. Reserves, mescles i sobreimpressió. La Codificació. Sistemes de reproducció.
12. *El Color en Premsa:*
Fases en la seva utilització. Visió del Color. Els colors de la llum blanca. Colors primaris per a la impressió en color. Classificació de la impressió en color. Selecció de color: en Fotomecànica, en exploració electrònica. La reproducció del color.
13. *Muntatge de Pàgines:*
Correcció i proves en funció del procés de fabricació. Materials de Muntatge i sistemes de composició. Muntatge de la pàgina tot seguint la Maqueta. Tancament de Pàgines, revisió del muntatge i V.P. per a la impressió.
14. *Estructura de la Premsa escrita: Informació i Publicitat:*
Compaginació Oberta i Tancada: Actualitat VS. Seccions. Distribució de la Superfície d'impressió: diagram de base, marges, llom, tall. La Pàgina: capçalera, peu, l'entrada i la sortida. Centre òptic i tensions de lectura. La Publicitat: classificació, normes de composició i disposició.
15. *Formats:*
Estàndard i Tabloid. Relació diacrònica Formats-Models. La Graella, base per a la definició gràfica de Models. Distribució de la Pauta. Escala de Formats. Les constants: Logotipus i elements de capçalera. Logotipus de rúbrica. Identificació d'específics.
16. *Maquetació: els protocols:*
Principis generals per a establir la Maqueta de Pàgina. Valoració i distribució tot seguint el Model. Varietats de presentació. Maquetes per a color. Esquemes de Maquetació: els arquetipus   estàtic-dinàmic,   horitzontal-vertical, modular-irregular, simètrica-per contrast, en quadrat-en diagonal.
17. *Sistema productiu: organigrama:*
La Conferència de Redacció: La Llançada o Paginació: espai informatiu, àrees de Redacció. Redaccions sense informatitzar, redaccions informatitzades: Fases de realització. Maquetació, Redacció, Edició. Maquetes electròniques, filmació de pàgines i Muntatge.

18. *Relació Forma-Fons:*
Els "Llibres d'Estil" de Compaginació. Proporcions, Models i Metodologia d'anàlisi formal. La Pàgina n.1 : Tipologia. Noves tendències en el disseny de la premsa: creació sintètica de la informació visualitzada. L'Infografisme en setmanaris i premsa diària.
19. *Els Models: la seva definició teòrica:*
Les determinants històrico-culturals i editorials. Models, materials i evolució tecnològica. Elecció de Format, línia d'imatge, tipografia i relacions dins de l'espai-pàgina. Models pre-existents com a univers referencial.
20. *El Model Informatiu-Interpretatiu:*
Definició. Característiques de presentació. Origen i evolució. Relació títols, textos, imatges i recursos. Utilització del Model informatiu a l'EE.
21. *El Model Popular i el Model d'Opinió: implantació dels híbrids:*
Origen, influències i definició formal. Característiques de presentació. Irrupció dels senyals gràfics. Relació títols, textos, imatges i recursos. La seva utilització a l'EE.
22. *El Model Sensacionalista:*
Definició, origen i evolució. Característiques de presentació. Relació títols, textos, imatges i recursos. El Model "europeu" i el Model "americà": tendències.
23. *Nous models, dominicals, news magazines i revistes:*
Diaris post-televisius i premsa de grup. Tipologia de premsa no diària i característiques gràfiques per a cada publicació. Evolució formal dels Magazins: del gènere "dominical" fins als Clip's. Aportacions al Llenguatge visual de la premsa escrita.
24. *Sistemes de Composició:*
La composició de textos: introducció a la tipografia i a la fotocomposició. El procés de treball en cadascun dels sistemes fins a la materialització de prototipus de pàgina. El pas d'un sistema a l'altre. L'entrada de l'Ordinador en la composició.
25. *Sistemes d'Impressió:*
Introducció als sistemes tipogràfic, offset i rotogravat. Les màquines d'imprimir. El paper i la seva incidència en la impressió i en els costos de producció.
26. *Evolució tecnològica en la premsa de Barcelona:*
Periodista i canvi tecnològic. La figura del periodista-dissenyador. Les mutacions en el procés de treball. Avaluació social i professional de la Nova Tecnologia.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

- CARITÀ, Enrico: *Una sfida per la stampa*. Milano, Fabri-Bompiani, 1981.
- CASASÚS, J.M. i ROIG, X.: *La premsa actual. Introducció als models de diari*. Barcelona, Edicions 62, 1981.
- COL.LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA: *Annals del Periodisme Català*. Barcelona.
- CRAIG, J.: *Designing with type*. Nova York, Watson-Gutpill, 1980.
- DREYFUS, J. i RICHAUDEAU, F.: *La Chose Imprimée*. París, Retz, 1985.

- EVANS, H.: *Diseño y compaginación de la Prensa Diaria*. Barcelona, G.Gili, 1984.
- EVANS, H.: *Eyewitness. 25 years Trough World Press Photos*. Nova York, William Morrow, 1981.
- GARCÍA, M.R.: *Diseño y remodelación de periódicos*. Pamplona, Eunsa, 1984.
- GUÉRY, L.: *Manuel de Secretariat de redaction*. París, CFPJ, 1986.
- HULBURT, A.: *Foto. Interacción del diseño con la fotografía*. Barcelona, G.Gili, 1985.
- HULBURT, A.: *The Grid. A modular system for the design and production of newspapers, magazines and books*. Nova York, Van Nostrand Reinhold Co., 1978.
- JOSEPH i MAYOL, M.: *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques*. Barcelona, Pòrtic, 1979.
- KÜPPERS, H.: *Atlas de los colores*. Barcelona, Blume, 1979.
- LIBRO DE ESTILO. Madrid, El País, 1984.
- LIBRO DE REDACCIÓN. Barcelona, La Vanguardia, 1986.
- LIBROS SOBRE PORTADAS: Publicacions de New York Times, Herald Tribune, El Periódico de Catalunya, El País.
- LLIBRE D'ESTIL. Barcelona, Diari de Barcelona.
- MARTÍN AGUADO, J.A.: *El periódico y sus fundamentos tecnológicos*. Madrid, Latina Universitaria, 1981.
- MARTÍN AGUADO, J.A.: *Lectura estética y técnica de un diario*. Madrid, Alhambra Universidad, 1987.
- MARTÍN, E. i TAPIZ, L.: *DEAIG. Diccionario Enciclopédico de las Artes e Industrias Gráficas*. Barcelona, Don Bosco, 1984.
- MARTÍN VIVALDI, G.: *Géneros periodísticos*. Madrid, Paraninfo, 1986.
- MOEN, D.B.: *Newspaper, Layout and Design*. Iowa Univ. Press, 1984.
- MÜLLER-BROCKMANN, J.: *Sistema de Retículas*. Barcelona, G.Gili, 1982.
- RICHAUDEAU, F.: *La lisibilité*. París, Retz, 1976.
- RUFFOLO, S.: *Vestire i Giornali*. Torino, Gutenberg 2000, 1986.
- SATUÉ, E.: *El disseny gràfic a Catalunya*. Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 1987.
- SMITH, A.: *Goodbye Gutenberg*. Barcelona, G.Gili, 1983.
- VIGIL, M.: "Tecnología y diseño del periodismo impreso" en AA VV: *El Periodismo Impreso*. Barcelona, Mitre, 1986.
- VILCHES, L.: *Teoría de la imagen periodística*. Barcelona, Paidós, 1987.
- WHITE, J.V.: *Editing by Design*. N.York, R.R.Bowker, 1982.

AVALUACIÓ

Treballs pràctics preceptius i proves-síntesi que expressin el grau de comprensió conceptual de l'assignatura a través de projectes gràfics per a premsa. Opcionalment, l'alumne també podrà assistir a seminaris i realitzar treballs monogràfics per complementar l'avaluació.